

Tilkynning frá ríkisstjórninni 13. október 1965 varðandi breytingar á ríkisstjórninni.

Bjarni Benediktsson – Stjórnmal – Ríkisstjórn

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Ræður og greinar 1940-1965
Askja 4-2, Örk 4

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Sp. 13. október 1965
3 1

J

Tilkynning frá ríkisstjórninni.

Forsrh. (Bjarni Benediktsson): Herra forseti. Á ríkisráðsfundi hinn 31. ágúst s.l. var utanrrh. Guðmundi Í. Guðmundssyni veitt lausn frá embætti samkv. eigin ósk. Í stað hans var ráðh. Emil Jónsson skipaður utanrrh. og alpm. Eggert G. Þorsteinsson skipaður ráðh. til að fara með þau störf, sem Emil Jónsson hafði þangað til haft með höndum. Ég þakka Guðmundi Í. Guðmundssyni ágætt samstarf og öll hans störf í ríkisstj. á undanförunum árum og býð Eggert G. Þorsteinsson velkominn til starfa.

Þrátt fyrir þessi mannskípti og þau, sem áður hafa orðið, er ríkisstj. enn hin sama og skipuð var 20. nóvember 1959, samsteypustjórn Sjálfstfl. og Alþfl. Þegar sú ríkisstj. var mynduð, gaf þév. hæstv. forsrh. Ólafur Thors, stefnuyfirlýsingu fyrir stjórnarinnar hönd. Meginstefna ríkisstj. er enn hin sama og þar var lýst, að tryggja heilbrigðan grundvöll efnahagslífsins, svo að framleiðsla aukist sem örast, atvinna haldist almenn og örugg og líf skjör geti farið enn batnandi.

L-4-
Til ~~þess~~ að þessa náist, þarf að gæta þess, að viðunandi greiðslujöfnuður haldist við útlönd ásamt nægilegum gjaldeyrissjóði, enda er það forsenda frjálsh. innflutnings og lánstrausts þjóðarinnar erlendis. Enn fremur

þarf að tryggja, að framkvæmdir fari ekki fram úr sparnaði þjóðarinnar og notkun erlends lánsfjár til langs tíma og hækun kaupgjalds sé í samræmi við framleiðniaukningu og verðhækkunir á Íslenzkum útflutningsvörum erlendis. Jafnframt verður að hafa greiðsluhalla- lausan ríkisbúskap~~ta~~ og halda aukningu útléna banka innan hæfilegra takmarka. Þá mun ríkisstj. og beita sér fyrir, að sett verði lög um verðtryggingu fjár- skuldbindinga, þ.e. sparifjár og léna til langs tíma. Til þess að draga úr hættunni á áframhaldandi kapp- hlaupi milli kaupgjalds og verðlags, leggur ríkisstj. áherzlu á málefnalegt samstarf við almennasamtök í landinu, jafnt innan einstakra atvinnugreina og við stéttarfélag verkalyðs og vinnuveitenda. Vinna ber að því, að þessi samtök nái sem viðtækustum samningum um ágreiningsmál sín, þ.á.á. verði reynt að endurvekjja sam- starf framleiðenda og neytenda um ákvörðun búvöruverðs. Gerð verði gangskör að því að kanna, með hverjum hætti Íslenzkur landbúnaður geti bezt séð þjóðinni fyrir landbúnaðarvörum með sem minnstum tilkostnaði, fram- leitt samkeppnishæfar vörur til útflutnings og tryggt bændum viðunandi lífsskjör. Á meðal skilyrða þess, að friður ríki milli stétta- og hagsmunahópa er, að fyrir hendi séu hlutlausar upplýsingar um ágreiningsefni og mun ríkisstj. stuðla að nauðsynlegum rannsóknum og fræðslu með þeim hætti, að samtök aðila telji sig mega treysta því, að rétt sé með farið. Þá mun ríkisstj. beita sér fyrir, að stofnað verði hagræð skipað fulltrú- um stjórnvalda, þ.á.á. samtaka sveitarfélaganna, at- vinnuvega, launtaka og vinnuveitenda. Hagráð ræði ástand og horfur efnahagsmála og meginsteypuna í þess

Hdl

xdl

xdl

Hdl

málum og fái til umsagnar þjóðhags- og framkvæmdaáætlanir. Sérstakar áætlanir verða gerðar um framkvæmdir í einstökum landshlutum svipað og unnið er að fyrir Vestfirði nú. Ríkisstj. leggur áherzlu á, að haldið verði áfram framkvæmdum við þá vinnuhagþræðingu, sem hafin er í landinu til þess með þeim hætti að bæta samkeppnisáðstöðu atvinnuveganna. Í sama tilgangi mun ríkisstj. styðja framkvæmdir og endurbætur, er miða að því að auka afköst og bæta nýtingu íslenzkrar efnivöru. Ríkisstj. vill stuðla að því, að raunhaf verði sú stytting vinnutímans, sem kaupgjaldssamningar á s.l. samri stefndu að og beita sér fyrir nauðsynlegri lagasetningu í því skyni í samráði við aðila. Jafnframt verði athugað að setja reglur um orlof í samræmi við það, sem nú tíðkast á hinum Norðurlöndunum.

Ríkisstj. mun beita sér fyrir endurbótum á löggjöf um aðstoð við húsbyggingar og framkvæmdum í leim efnum í samræmi við yfirlýsingu sína hinn 9. júlí s.l. Stefnat verður að því að koma á staðgreiðslukerfi skatta á árinu 1967. Hert verður á tollgæzlu og skatteftirliti, til þess að skatt- og tollheimtagangi jafnt yfir alla. Sett verður á stofn sérstök hagsýsludeild í fjmrn. til þess að tryggja sem best hagsýni og ráðdeild í meðferð opinbers fjár. Ríkisstj. hefur látið semja grg. um möguleika á lífeyrissjóði fyrir alla landsmenn og mun undirbúningi þeirrar réttabótar haldið ósleitilega áfram. Fyrirhugað er að leggja Framkvæmdabankann niður, en styrkja um leið stofnlánasjóði atvinnuveganna, koma á hagkvæmari skipun þeirra sjóða og banka, sem fást við veitingu framkvæmdalánafg stofna framkvæmdasjóða strjálbóllisins. Unnið er að því að koma upp nýjum atvinnu

L-a-

greinum, kísilgúrvinnslu við Mývatn og aluminium-
 vinnslu í sambandi við virkjun Þjórsár. Enn er þó ekki
 sýnt, hvort samningar takst um þessi mikilsverðu mann-
 virki og mun Alb. jafnóðum látið fylgjast með málum,
 enda er ákvörðunarvaldið um þau í þess höndum. Ríkis-
 stj. mun beita sér fyrir setningu laga um eignar- og
 afnotarétt fasteigna. Ráðgerð er heildarendurskoðun á
 þeim þáttum skólalöggjafarinnar, sem ekki hafa verið
 endurskoðaðir á undanförunum árum í þeim tilgangi að
 laga námsefni og skipulag skólanna að breyttum þjóð-
 félagsháttum, setja nýjar og einfaldari reglur um sam-
 skipti ríkis og sveitarfélaga um stofnun og rekstur
 skóla og endurskipuleggja yfirstjórn fræðslumála.
 Teknar verði upp skipulegar, vísindalegar rannsóknir í
 skóla- og uppeldismálum. Samin verður framkvæmdaátti-
 un um skólabyggingar á næstu árum og verður þar stefnt
 að því að fullnægja með skipulegum hætti þörf fyrir
 skólakúsnæði á öllum skólástigum. Gerð verður áætlun
 um eflingu íslenskra rannsókna, bæði í raunvísindum og
 hægvisindum. Sérstök athugun mun fara fram í samráði
 við háskólaráð á nauðsynlegri eflingu Háskóla Íslands á
 næstu árum. Ríkisstj. mun beita sér fyrir, að sett
 verði ný löggjöf um lánfræðslu.

Ríkisstj. mun eftir því, sem frekast gefst þari til
 halda áfram að vinna að viðurkefningu annarra ríkja á
 rétti Íslands til ~~laxg~~ lundgrunnans alls sbr. ályktun
 Alþingis 5. maí 1959. Kænað verður til hlítar, hvort
 rétt sé, að Ísland gerist aðili að Fríverzlunarbenda-
 lagi Evrópu, EFTA, og mun Alb. látið fylgjast með at-
 hugun málsins.

Hdl

Í utanríkismálum mun ríkisstj. enn sem fyrr taka
heilshugar þátt í starfi Sameinuðu þjóðanna, norrænni
samvinnu og friðarvörzlu Atlantshafsbandelagsins.

J

Almennar stjórn málaumræður (útvarpsumræður).

Forsrh. (Bjarni Benediktsson): Herra forseti. Góðir hlustendur. Menn hafa nú heyrð nokkuð af öfugmælum og köpuryrðum hv. stjórnarandstæðinga. Um þau þarf ég ekki að fara mörgum orðum. Allur almenningur hefur lært að meta ásakanir stjórnarandstæðinga með varúð og draga þvfi meira frá, sem gífurlyrin verða stærri. Um þetta báru úslit kosninganna á s.l. sumri glöggt vitni. Núv. ~~stjórn~~ stjórnarflokkar hlutu þá ótvífræða traustsyfirlýsingu kjósenda til áframhaldandi samstarfs um stjórn landsins Ríkisstj. fékk aukið fylgi kjóenda vegna þess að þeir töldu, að ásökunarefnin gegn henni hefðu ekki við rök að styðjast eða a.m.k. meira væri vert um það, sem vel hefði tekizt en hitt, er miður hefði farið. Ári síðar minnst jafnvel sjálfir stjórnarandstæðingar lítt eða ekki á ýmiss þau atriði, sem þeir þá þrástöguðust á til áfellis ~~stjórn~~ stjórninni. Glumrugangurinn út af Efnahagsbandalaginu er t.d. ólíkt lægri nú en fyrir ári. Allt, sem stjórnin sagði um það mál, hefur reynzt rétt, en getsakir stjórnarandstæðinganna tilhæfulausar. Sama máli gegnir um landhelgissamninginn við Breti. Nú varð hv. þm., Lúðvík Jósefsson að eyða verulegum hluta ræðu sinnar til þess að verja sín eigin afglöp í þessu máli. Eða öll lätin ú af brezka togararnum Melwood. Hver heyrir framur á hann minnst eða manx nú, að fullyrt var

að meðferð þess máls mundi leiða til þess, að ágengni erlendra togara mundi stóraukast. Reynslan hefur fleygt blekkingunum á burtu og dómgreind kjóenda sannast að vera heilbrigð. Fullyrðingar um ~~xíxx~~ síversnandi lífskjör almennings urðu of máttlausar vegna þess að allur fjöldinn vissi allt annað af eigin raun. ^{Ekki} Talnamoluvirði megnaði að slá menn slíkri blindu, að þeir sjái ekki, að aldrei hafa jafn margir búið við jafngóð ~~h~~ kjör hér á landi, eins og nú, og þúsundir ferðalanga, sem nú fara árlega til annarra landa, sjá með eigin augum, að óvilda líður almenningi betur en hér. Auðvitað er hér ~~m~~ mörgu ábótavant. Hvarvetna í mannheimi amar eitthvað að. Aðalmeinsend ^{skil} nú, eins og alþan síasta alda fjórðung, er verðbólgan. Engin tilraun hefur verið gerð til þess af hálfu ríkisstj. að draga dul á tilveru þeirrar meinsemdar eða á hættuna af henni. Fyrirv. hæstv. forsrh., Ólafur Thors, gerði hana einmitt að aðalumræðuefni í ræðu sinni í ásklok 1962 og sjálfur ræddi ég þennan vanda á landsfundi Sjálfstfl. í apríl 1963 og sagði þá m.a.

"Að sjálfsögðu bitnar það jafnt á allra flokka mönnum í hinum miklu almannasamtökum, ef þeim er beitt til að efla verðbólgu, auka ~~xíxx~~ dýrtíð og torvelda löglegar lýðræðisstjórn í landinu. Verðbólguemeinið verur vafalaust seinlæknað, meðan vald þessara miklu samtaka er notað heilbrigðum stjórnarháttum til hindrunar. Hitt yrði þó enn skaðsamlegra, ef látið yrði undan ofbeldingu og meiri hl. þjóðarinnar kúgaður til að láta af stefnu sinni. Slíkt má aldrei verða".

Þetta sagði ég fyrir ári ~~xíxx~~ síðan. Í ~~x~~ lýðræðisþjóðfélagi hlýtur meiri hluti kjósenda að ráða stefnunni, en Alþingi og ríkisstj. ber að taka hæfilegt tillit til hinna miklu almenningssamtaka í landinu. Enn hefur okkur

Islendingum ekki tekizt að rata í þessu hið rétta meðal-
 hóf. Við skulum hreinskilningslega ~~já~~ játa, að ein af
 orsökum þess, hversu effitt hefur reynzt að ~~ráða~~ ráða
 verðbólguna er, að allt of margir, sem í orði ~~ka~~ kveðnu
 eru henni andvígir, óttast hana þó ekki í hjarta sínu
 og stuðla að henni með gerðum sínum. Jafnvel ýmsir, sem
 hafa andúð á öllu braski ímynda sér, að þeir geti kom-
 izt fyrir eignir, t.d. kúsnæði handa sjálfum sér með
 þessu móti. Aðrir kjósa verðbólguna fremur en atvinnu-
 leysi, sem ~~þar~~ ^{þar} flegra bitnaði á mönnum á árunum 1930-1940
 vegna þeirrar stefnu í efnahagsmálum, sem þá var fylgt
 og þeir umfram allt vilja forðast. En langvinn vaxandi
 verðbólga slík og við eigum við að búa, horfir almenning
 sízt til ~~góðs~~ góðs. Hún eykur mun á fátækum og ríkum og
 gefur þeim, sem óprúttir eru, færi á að afla sé óverð-
 skuldaðra ~~fjármanna~~ fjármuna. Ef svo fer fram, hlýtur áður
 en yfir lýkur ranglætið, sem af verðbólgunni stafar, að
 leiða til endurmats á eignum og skuldum, er koma í veg
 fyrir slíka, óheilbrigða gróðamyndun. Eftir standa þá
~~erfiðleikar~~ erfiðleikar, sem atvinnurekstur í landinu hefur hlot-
 ið af verðbólgunni, erfiðleikar, sem áður en varir geta
 leitt til atvinnuleysis og örbirgðar einmitt þess, sem
 allir vilja umfram allt forðast. Í sjálfu sér skiptir
 ekki öllu máli, hvort menn segja, að verðlagshækkanir
 eða kauphækkanir ráði meira um vöxt verðbólgunnar. Aðal-
 atriðið ^{er}, að hér er um víxláhrif að ræða. Ef ~~kaup~~ kaup-
 hækkanir fara fram úr raunverulegri greiðslugetu atvinnu
 vega og eru ekki í samræmi við vöxt þjóðartekna, hljóta
 þær að leiða til verð ^{lagshækkana} lagshækkana og verðlagshækk~~ana~~anir
 ýta mjög á ~~kaup~~ eftir kauphækkunum. Þegar kauphækkanir
 voru umsamdar í desember s.l., var þegar á það bent, að
 þeim hlyti að fylgja margs konar verðlagshækkanir. Þetta

var að mestu hægt að reikna út fyrirfram, þó að stjórns-
 arandstæðingar virtust þá hafa furðulega lítinn áhuga á
 að kynna sér hina fyrirsjáanlegu þróun. Mönnum blöskraði
 að vonum verðlagshækkunar, sem urðu á árinu 1963 og
 það, sem af er þessu ári. Þess vegna er fróðlegt fyrir
 alla að kynna sér orsakir þessarar hækkunar. Eg hef með
 höndum áætlun um skiptingu vísitöluhækkunar eftir orsök-
 um frá 1. janúar 1963 til 1. apríl 1964, sem samin er af
 hagstofunni. Þessi áætlun hljóar svo:

"Hækkun fob-verðs á kaffi og sykri, er 3.1 stig.
 Niðurfelling niðurgreiðslu á kaffi, fóðurbæti og áburði
 gerir 0.6 stig. Hækkun söluskatts ~~á~~ ^ú 3% í 3 5½% gerir
 2.3 stig. Hækkun tekjuskatts, útsvars, ~~á~~ almannatrygg-
 ingagjalds og sjúkrasamlagsgjalds og lækkun fjölskyldu-
 bóta úr 3077 kr. í 3000 kr., gera 3.9 stig. Hækkun pró-
 sentuálagningar vegna launahækkana o.fl., gerir 1 stig.
 Hækkun fiskverðs gerir 1.1 stig. Hækkun á áfengi og tó-
 baki gerir 0.8 stig. Stéttarfélagsgjöld gera 0,5 stig.
~~Á~~ Hækkun landbúnaðarvöruverðs vegna hækkunar á tekjum
 atvinnustétta gera 2.3 stig. Almennar launahækkunar gera
 14 stig. Ýmislegt, lagfæringar á verðlagsgrundvelli,
 ýmsar verðlagshækkunar, sem ekki er hægt að rekja beint
 til launahækkana, hækkun benzínverðs, hækkun á frakt-
 leiðrétting á húsnæðishlið og ýmsar aðrar hækkunar,
 frádregslækkun á tollum o.fl., gera samtals 3.7 stig,
 Samtals gera þetta 33.3 stig. Þetta var áætlun hagstof-
 unnar.

Af öllum þeim orsökum, sem hagstofan telur, ber al-
 mennar launahækkunar langhæst eða beinlínis 14 stig af
 33. En hækkunar kaup-taxta eða tekna eru bein eða óbein
 orsök hækkana margra annarra liða. Þannig stafar hækkun
 tekjuskatts og útsvars ekki af hækkunum skattstigum,

heldur af meiri tekjum skattgreiðenda á ~~á~~ árinu 1962 en á árinu 1961. En þær vaxandi tekjur eiga á hinn bóginn rót sína að rekja sumpart til góðærisins 1962 og sumpart til kauphækkana á því ári. Hækkun almannatryggingagjalds og sjúkrasamlagsgjalds stafar beinlínis af kauphækkunum. Kauphækkunir á s.l. ári, gerði hækkun sölu- skatts úr ~~3~~ 3% í ~~5~~ 5½% óumflýjanlega. Þær eru því óbein orsök þeirrar verðhækkunar, sem hækkun söluskattsins, leiddi af sér. Svipuðu máli gegnir um ýmsa aðra liði, svo sem hækkun prósentuálagningar, hækkun fiskverðs, hækkun stéttarfélagsgjalda og hækkun farmgjalda í milli- landasiglingum og fleira. Að baki allra þessara hækkana liggja kauphækkunir, ef ekki að öllu, þá að langmestu leyti. Loks hefur sú tekjuhækkun, sem varð á árinu 1962 umfram hækkun kauptaxta leitt til ~~8~~ hækkunar á verði landbúnaðarafurða um 2.3 stig. Hækkunir þeirra liða, sem ég hefi nú nefnt, nema samtals um 12 stigum, er koma til viðbótar þeim 14 stigum, ~~xx~~ sem áður eru nefnd og bein- línis voru almennar launahækkunir. Þá voru eftir um 7 stig af 33 stiga hækkuninni, sem ekki verða rakin beint eða óeint til hækkunar kauptaxta eða ~~8~~ tekna, nema þá að litlu leyti. Hverjar eru orsakir þessarar 7 stiga hækkunar? Þær eru ýmsar og flestar þær eðlis, að stjórnar- völdin hafa ekki getað haft tök á að ráða við þær. Hækkun á fob-verði kaffi og sykurs hefur t.d. valdið 3 ~~xx~~ stiga hækkun og lagfæringar á ~~xxx~~ verðlagsgrundvelli landbúnaðarafurða 1-1½ stigs hækkun. Allt er þetta saman- slungið, en víxláhrifin eru greinileg. En óumdeilan- legt er, hvílfka ~~áxxx~~ úrslitaþýðingu sjálfar kauphækkunirnar hafa, hvernig þær, áður en varir, eyða þeim ávinningi, sem ætlað var að ná. Þeir, sem ásaka ríkis-

stj. fyrir þessar verðlagshækkanir, verða að svara nokkrum spurningum. Telja þeir hlut bændna nú vera of mikinn? Ef svo, hvernig ráðstafanir vilja þeir gera til að rýra hann? Er það rétt, að kaupmenn og kaupfélög, þ.á.m. KRON, hafi lagt fram óbyggjandi gögn fyrir, að álagning hafi verið orðin of lág? Er það rangt, að fulltrúar Framsfl. hafi nú í vetur í verðlagsnefnd lagt til, að álagning yrðu hækkuð meira en fulltrúar stjónaerflokkanna samþykktu? Hverjar telja það horfa til heilla fyrir sjómenn, verkamenn og flenzku þjóðina í heild, að alþjóðafyrirtæki eins og Eimskipafélag Íslands sé látið hanga á horrim vegna ranglátra farm
~~Erf~~gjaldsákvarðana og þar með hindrað í eðlilegri endurnýjun skipa~~stóls~~sins? Hverjir voru það, sem á s.l. ári töldu tilboð ríkistj. um launahækkun opinberra starfsmanna allt of lága og hverjir voru það, sem býsn~~ð~~ust yfir, að þeir skyldu ekki enn fá hækkanir með úrskurði kjaradóms um mánaðamótin marz-apríl? Kemur nokkrum til hugar, að hægt sé að greiða hundruð millj. í auknar kaupgreiðslur opinberra starfsmanna, án þess að opinberir sjóðir fái einhvers staðar að fé til þess? Þeir, sem halda því fram, að atvinnurekendur og ríkissjóður hefði getað tekið á sig kauphækkanir, án þess að þær kæmu fram í verðlagi og sköttum, verða að svara þessum spurningum og raunar ýmsum fleiri. Hugleiðum aðeins hækkun söluskattsins. Ef ríkissjóður hefði ekki þurft að taka sig auknar byrðar vegna launa opinberra starfsmanna og greiðslna úr almannatryggingum, er leiddu af almannum launahækkunum, hefði ekki þurft að hækka hann eins og gert var. ~~Þ~~ Úr því, sem komið var, var það ekki umflúið, ef veita átti sjávarúveginum þá aðstoð, sem var óhjákvæmileg afleiðing kauphækkanna í desember og ~~x~~

stjórnarandstæðingar töldu það of litla, þótt þeir væru andvígir hækun söluskattsins af því, að þeir sögðu ærna fjármuni fyrir hendi í ríkissjóði. Alveg samtímis voru þeir hins vegar alveg eindregnir fylgismenn þess að leggja á nýjan skatt til aukinna vegaframkvæmda. Þar var um að ræða ópólitískt mál, sem allir töldu sér hag af að styðja. Þá blindaði pólitið ~~stæðinga~~ ofstæki stjórna-
arandstæðinga ekki ^{þess} þeirri staðreynd, að úr ríkissjóði verði ekki goldið á fé nema þess sé áður í hann aflað.

En ~~þetta~~ látum þetta allt vera. Afleiðingar verð-
bólgunnar eru hinar sömu, hvort sem menn telja, að hún eigi fremur ratur sínar að rekja til vöruverðshækkana eða kauphækkana. Óvissan og vandræðin, sem af henni stafar, bitnar hvort heldur er jafnt á öllum almenningi. Verkamenn dæma sjálfir um það, hvert gagn þeir hafa af kaupdeilum, verkföllum og kauphækkunum, sem áður en varir, eyðast að mestu eða öllu. Atvinnurekendur segja til um, hver áhrif hefur á athafnir og framkvæmdir, að aldrei er hægt að gera áætlanir fyrirfram, meðan ^{þú} og ný verkföll skella á, áður en varir, með ~~stórkost-~~lega auknum tilkostnaði. Sjálfur þekki ég, hverjir erfiðleikar eru á stjórnarframkvæmd meðan svo stendur. Með tími bæði ríkisstj. og margra aðstoðarmanna hennar fer í að reyna að leysa úr daglegum vandamálum, afstýra atvinnustöðvun og yfirvofandi öngþveiti. Allt of lítil ^{þú}
gá tími gefst til að sinna þeim verkefnum, sem varan-
lega þýðingu hafa og öllum mundi verða til góðs, ef stjórnvöldin hver sem þau eru á hverjum tíma gætu gefið sig að þeim. Tökum t.d. framkvæmdaáætlunina, sem allir hafa bundið miklar vonir við. Á meðan alger óvissa ríkir um framþróun efnahagsmála, er því lík framkvæmdaáætlun ríkis jafnt sem einstaklinga harla gagnslítill. Á undan-

förnum árum hefur mikið verk verið unnið til að semja
 áætlun fyrir þetta og næsta ár innan þess heildarramma,
 sem í fyrra var birtur. En óvissan hefur verið of mikil
 til þess, að því verki yrði lokið á viðhlífandi hátt,
 enda hafa þeir starfsmenn, sem að þessu hafa unnið,
 einnig haft ærnu öðru að sinna, þ.e. a undirbúa úrræði,
 sem gerir mögulegt að áætla eitthvað fram í tímann.
 Um áramótin bjuggust flestir við, að nú í vor yrði ekki
 komið hjá rötækum aðgerðum, annað hvort allsherjar
 kaupgjalds- og verðlagslökkun eða gengislökkun, sem
 gerði úflutningsatvinnuvegunum fært að starfa áfram og
 forðaði frá því, að gjaldeyrissjóðir, sem safnað hafði
 verið með fyrirhyggju en ærnum erfiðleikum, ~~gæm~~ gengju
 til þurrðar. Þá voru það einmitt þessir gjaldeyrissjóðir
 gagnstætt því, sem óhjákvæmilegt var sumarið 1961, gerðu
 það fært að komast þegar í stað hjá algerum neyðarráð-
 stöfunum. Í bili var unnt að láta sitja við þær ráðstaf-
 anir vegna sjávarútvegsins, sem samþykktar voru eftir
 áramótin. Nú hefur skipað betur en á horfðist, hvort
 tveggja er, að þær varúðarráðstafanir, sem þegar voru
 gerðar á s.l. sumri, til að tryggja gjaldeyrisstöðuna,
 hafa haft heillavænlegri áhrif en menn þorðu að vona og
 aflabrögð hafi í ~~hættu~~ heild reynzt óvenjugóð. Þess vegna
 er nú unnt að komast hjá þeim neyðarráðstöfunum, sem
 ýmsir ~~áttuðust~~ óttuðust að gera þyrfti. Það tekst þó því
 aðeins, að menn stöðvi sig nú, að þeir hefji ekki nýtt
 kapphlaup milli kaupgjalds og verðlags öllum til ills.
 Ríkisstj. hefur að sjálfsögðu fylgt náði með allri
 þessari þróun og hefur eftir föngum haft samráð við þá
 aðila, sem mestu geta ~~ráðið~~ ráðið um, hver stefna verður
 nú valin. Stjórnin fagnaði þess vegna, þegar Alþýðu-

sambandið fyrir skömmu ritaði henni og ~~ákað~~ óskaði eftir samvinnu við stöðvun verðbólgunnar. Síðan hafa margháttaðar undirbúningsviðræður átt sér stað. Um árangur þeirra skal ég ekkert fullyrða á þessu stigi. Eg skal einungis staðfesta það, sem raunar kom fram af hálfu ríkisstj. þegar í vetur, að hún telur fyllilega athugandi, að settar verði reglur um verðtryggingu kaups, en forsenda þess er, að nú verði ekki á ný gerðar grunnkaupshækkanir. Ástæðan til þess, að áður varð að hverfa frá verðtryggingu kaups, þ.e. banna vísitölubindingu þess, var einmitt sú, að ekki var látið sitja við kaupshækkanir af þeim sökum og grunnkaupshækkanir í samræmi við greiðslugetu atvinnu~~g~~vega, heldur voru þær ætíð öðru hvoru knúðar fram, þótt öllum mætti vera augljót, að vísvoði stafaði af. Sú óheiláapróun leiddi til örðugleika, sem vinstri stjórnin vék af hólmi fyrir í árslok 1958, þ.á.m. sá síðasti ræðumaður, sem áðan talaði digurbarkalegast. Ef tekst að semja til langs tíma um vinnufrið, horfir málið allt öðru vísi við en áður. Jafnframt er eðlilegt, að kannað sé, hvort samkomulag næst um frekari ráðstafanir almenningi tilheilla, svo sem aukið fé til húsnæðismála, um raunverulegar aðgerðir til styttingar vinnutíma o.fl. Þar koma einnig til greina þau skattlækkunarfrv., sem ríkisstj. hefur nú fengið samþykkt á Alþingi. Samningar um þetta takast ekki nema því aðeins, að góvild og skilningur ríki á ~~áka~~ alla vegu, bæði skilningur á þjóarhag og hvað hverjum er fyrir beztu. Í sjálfu sér þarf ekki að biðja neitn um að gera neitt sjálfum sér til óhagræðis eða fórna neinu, heldur einungis að ihuga vendilega, hvað honum sjálfum er fyrir beztu. Við þurfum umfram allt að leita orsaka

þess, sem aflaga hefur farið og láta okkur skiljast, að hin völdugu almannasamtök og ríkisvaldið verða sameiginleg og af gagnkvæmri góðvild að finna þá leið, hvernig árekstraminnst verður framfylgt þeirri stefnu, sem kjósendur marka við kosningar hverju sinni. Ef menn aldrei læra, hvað er framkvæmanlegt og eyða orku sinni í tilgangslausa togstreitu, er ~~ek~~ eigi kyn, þótt margt fari miður en skyldi. En ef allir þeir, sem vel vilja og hver hefur miklu verkefni að gegna á sínum vettvangi, læra, að þeir eru ekki hver um sig einn í heiminum, heldur þurfa þeir hver og einn að vinna með öðrum og virða einnig þeirra verkefni, þá mun vel fara, þá munu menn hætta að metast á um, hver verði eða hafi orðið ofan á í einski nýtum erfðum en leggja sig fram um að leysa þann vanda, sem þjakað hefur þjóðfélagið nú í aldarfjórðung, en auðleystur er, ef þekking, reynsla og samhugur fá að ráða. - Góða nótt.